

Karel I. – nebo IV.? Prostě Karel!

Název emise: Karel IV.

Den vydání: 4. května 2016

Hodnota: 54 Kč – č. A885 (ČP)

Výtvarný návrh: Jan Kavan

Rytec: Miloš Ondráček

Rozměr aršíku: 116 x 175 mm

Tisk: Poštovní tiskárna cenin, Praha

Druh tisku: OTp v černé barvě + plnobarevný OF

Tisková forma: A1 (+ 2K)

Papír: fil-an-OFF

Náklad: 54.500 aršíků

FDC: OTp v barvě tmavě hnědě

Tisk: PTC, Praha; **Náklad FDC:** 4.200

Možná když právě čtete tento článek, uplyne symbolicky (tehdy byl jiný kalendář) rovných 700 let od narození nejznámějšího a zřejmě i nejvýznamnějšího panovníka Českého království, Lucemburka a současně Přemyslovce, taky trochu Habsburka, Francouze a Uhra (jak to tak v rodokmenu panovníků bývá), Václava – Karla I. – a nakonec IV., známého dnes pod lichotivým přívzkem Otec vlasti. Světlo světa spatřil 14. května 1316 v Praze, v měšťanském domě na Starém Městě, v sousedství kostela sv. Jakuba Většího (na rohu dnešních ulic Jakubská a Malá Štupartská; dům byl zbořen v rámci asanace a na jeho místě byla počátkem minulého století zbudována novostavba). Pražský Hrad byl zchátralý, a tak mladý kralevic (pokřtěný jako Václav a teprve později ve Francii přejmenovaný) musel vzít zavazdek pobytem v mnohem skromnějších obydlích, což mu mimochodem v našich zemích vydrželo po velkou část života.

Dnes ho nejčastěji vidíme v důstojné podobě tradované podle portréty z votivní desky Jana Očka z Vlašimě, známé i ze Švengsbírovy transkripce pro známku 3,60 Kčs Pražský Hrad 1978.

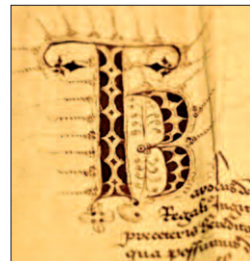
Václav-Karel ale nebyl vždy (a jen) důstojným panovníkem, byl to taky odvážný mladík, který čelil mnoha strážním a nebezpečnostím, pilný student, polyglot, později válečník, vojevůdce a diplomat, muž tragického osudu (trojnásobný vdovec, kterému zemřelo několik z celkem dvanácti dětí, včetně prvorozeného syna), skrze své předky a potomky spjatý s řadou dalších evropských panovnických rodů, uprostřed zástupů mnohdy osamělý, zakladatel a stavitel, podporovatel měst a vzdělanosti, horlivý shromažďovatel katolických relikvií a pragmatický antisemita, první český král (korunovaný jako Karel I.), který se stal císařem, rozmnožitel říše a tvůrce jejího zákoníku – Zlaté buly Karla IV., který pak platil dalších 450 let, a nyní podle ankety České televize Největší Čech (po vyřazení fiktivního Cimrmana a před Masarykem a Havlem).

Známka ve slavnostní aršíkové úpravě vychází v rámci celonárodních, celostátních a vlastně i mezi-

národních oslav 700. výročí Karlova narození, a jistě je počítáno s tím, že bude při té příležitosti hojně využívána, o čemž svědčí i vyšší náklad FDC a zhotovení pamětního listu České pošty.

Tvůrce výtvarného návrhu Jan Kavan se na svůj úkol dobře připravil. Vedle majestátní známky s jubilejním portrétem na plochu aršíku umístil mnoho podrobností z jeho života a působení, některé na první pohled zjevné, jiné je třeba objevovat. Asi nejslavnější Karlův počín – založení pražské Univerzity (mám k ní osobní vztah, studoval jsem na ní a získal tu dva tituly) – symbolizuje úvodní iniciála její zakládací listiny, umístěná v levém horním rohu známky.

Na to navazuje dolní kupon, na němž Karel předává tuto listinu patronu Českého království, svému dávnému předchůdci a příbuznému v matčině linii, knížeti Václavovi, což je výjev zachycený na uni-

verzitním pečetidlu a zobrazený už dříve na známce 2 Kčs z roku 1948.

Jako zakladatel katedrály sv. Víta na Hradčanech je Karel připomenut půdorysem části její lodi v pozadí kuponu; to je případné, protože právě tady jsou uloženy i jeho ostatky. Mimochodem, v našich podmínkách šlo o rekordně vleklou výstavbu – v roce 2019 si připomeneme teprve 90. výročí jejího dokončení!

Čilou panovníkovu projekční a stavební činnost připomínají gotické architektonické prvky na ploše aršíku, kamenný most dvojice mosteckých věží na dolním okraji, založení Nového Města pražského plán jeho ulic v pozadí, vztah k umění naznačují múzy v dolních rozích. Zájem o rozvoj hospodářství, tehdy samozřejmě zejména v oblasti zemědělství, symbolizují ryba (zakládání rybníků) a vinná réva (zakládání vinic) na menším kuponu. Obraz doplňují heraldické symboly v horních rozích, vpravo český lev, vlevo říšská dvouhlavá orlice, upomínající na to, že Karel byl nejen českým králem, ale i římským císařem (tak získal číslovku IV).

Známka, kuponu i celý aršík se mi líbí (a známka obzvláště, zejména vylepená na FDC, kde vypadá prostě majestátně), jen nerozumím tomu, proč bylo pozadí aršíku zvoleno do zelena – barva gotiky je přece spíše šedá!

Rytina na FDC je jednoduchá a výmluvná (Karel jako zakladatel města), stejně jako razítko s monogramem a gotickým prvkem.

Je možná trochu škoda, že se emise zaměřuje jen na Prahu, s Karlem je přeci spjata prakticky celá naše země, byl moravským markrabětem, založil hrady a města (i v zahraničí), výrazně zasáhl do evropské politiky své doby, jeho význam a zásluhy tedy daleko pře-

sahují rámec pražské kotliny. Ale co není dnes, může být třeba příště...

Nemalá nominální hodnota známky na aršíku není samoúčelná, 54 korun je výplatné za doporučený dopis v tuzemsku o váze do 1 kilogramu, tedy zásilku dostatečně velkou, aby se na ní rozměrný aršík snadno vešel.

Na závěr malinká zajímavost – první český král (Karel I.), který se stal císařem (jako Karel IV.), se jmenoval stejně, jako poslední císař, který byl i českým králem – Karel I. Habsbursko-lotrinský (císař) byl současně i Karlem IV. (v Uhersku) (a nekorunovaným českým králem Karlem III.). Vedle vzdáleného příbuzenství oba spojuje i nahodilá shoda – druhý započal svou vládu přesně šest set let po narození prvního (1316 – 1916). FB

